

Szerkesztőség kiadó-  
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron  
Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség  
és kiadóhivatal — 977  
75. N. Sz. — 538

A kéziratok kizárólag a  
szerkesztőséghez cím-  
zendők. Kéziratokat nem  
adunk vissza.

# UJ KELET

ZSIDÓ-POSZTOKAI-NAPILAP

Ramstein Róbert

I. Diszter 2. II.

Budapest

Egész évre — — 850  
Félévre — — 460  
Negyedévre — — 240  
Egy hónapra — — 85  
Egy szám ára pá yau-  
váron és vidéken is 4 lei  
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában  
Egy hónapra — ck 35.—  
Egy szám — 150

1925 február 21 Szombat

Cluj-Kolozsvár \* VIII. évfolyam \* 43 szám

5685. Sövat 27

## A gyilkosság két véglete között

Ma már a világsajtó szinte állandó két új  
rovatot nyitott: mind a kettő véres, mind a  
a kettőben a háboru utáni állapotok szomorú  
képe tükröződik vissza. Az egyik rovat a kom-  
munista perekről szól, a másik pedig politikai  
gyilkosságok eseményeiről hoz távirati közlé-  
seket.

Leipzigban még be sem fejezték a német  
cseska pörét. — ennek során a gyilkos eszközök  
között a régimódi bombák mellett ott szerepelt  
a kolerabacillus is, — mellyel a politikai ellen-  
felek életét akarták rövid uton elpusztítani.  
Ami ott Berlinben csak kétesértékű kísérletnek  
látszik, vagy túlfutott agyu emberek elméleti  
gyilkosságának, azt valóságra váltja Bulgáriában  
az a szellem, amelynek legfőbb eszköze: a *gyilkos*.  
Ujabb halálosvégű politikai merényletek tör-  
téntek a bolgár fővárosban. Ugy látszik, hogy  
ez szinte már állandó berendezkedése lesz Bul-  
gária belső politikai életének. Legfeljebb a for-  
mákban van némi különbség. A kormányon  
lévő diktatura bíróságait használja fel arra, hogy  
jogerős ítéletekkel a politikai gyilkosságok egész  
sorát kövesse el. Viszont az ellenpárt, miután  
saját osztály-, vagy pártbírósága nincsen, titkos  
összeesküvésekkel dönti el azok életének futá-  
sát, kik más pártan, más politikai meggyőző-  
désen vannak. Végeredményében egyre megy,  
egyforma gyilkosság mind a kettő, legfeljebb  
az egyiket a „jó”, a másikat pedig a halállal  
jártató meggyőződés formájába öltöztetik.

Ezt az európai mentalitást nem szigeteli el  
sem a tenger, sem pedig az Ural. Ázsiában, a  
politikai gyilkosságoknak e régi klasszikus or-  
szágában, európai formát kapott a terrornak ez  
a fajtája és a selyemzsinór kedves, régi intéz-  
ménye, vagy az önitelkezés harakirja helyett,  
amint Tokióból jelentik, ott is gyilkos utcai  
merényleteket kísérnek meg.

A háboru utáni idők politikájának tehát  
egyik legjellemzőbb velejárója az az újra új  
rendszer, amely a középkorban a gyilkot tette  
meg politikája legfőbb argumentumának. Egy-  
felől az uralmon levők terrorja, másfelől pedig  
az elnyomottak gyilkolási készsége az, amely-  
nek két végleteben elsenyved, elpusztul a jó-  
zan polgárság. A két vélet egymást támogatja.  
Egyik jogcíme a másiknak, egyik a másik nél-  
kül meg sem lehet. A bolgár merényletekre,  
egész természetesen, a bolgár belügyminiszter  
kijelenti, hogy titkos agrár kommunista össze-  
esküvést fedezett fel és vérbefojt minden kísér-  
letet. Viszont tudvalévő, hogy a merényletek  
csak válaszáduul szolgálnak arra a borzalmas  
vérengzésre, amelyet Cánkov kormánya Sztam-  
bulinszky párthivei között elvégzett.

Európa józan közvéleménye megborzadva  
igyekszik e két vélet között nyugalmát meg-  
őrizni. Tudja azt, hogy a kommunista terror-  
nál semmivel sem enyhébb a terrornak az a  
másik fajtája, amelyet kormányon ülő államfér-  
fiak fizetett bírákkal és államj státuszban lévő  
hóhérok utján végeznek el. És tudja azt is,  
hogy egyformán átkos mind a kettő, egyformán  
teszi tönkre a polgári élet fejlődésének lehetősé-  
gét. Es küzdeni még se tud ellene. Mert e  
küzdelmet csak akkor tudná megvívni ha esz-  
közei felérnek ellenfelét. A fehéret és vöröset  
egyaránt. Ma már csak hiu szó, csak üres fo-  
galom a régi fegyver, a régi harcos készség,  
mit Európa civilizációjával jelöltek meg naiv  
hitű emberek. Ezt a civilizációt leleplezte a  
világháboru és urrá tette minden határok felett a  
bombát, a gyilkot és mérges gázokat. S mert  
kezünk ügyében vannak, megszabadítani tőle az  
emberiséget a józan gondolkodás nem tudja.  
Bombamerénylet és vészbiróság, e két gyilkos  
fogalom határolja az európai gondolkodás hori-

zontját. Jobbra és balra is, keletre és nyugatra  
is, a világ mind a négy tája felé.

Egy új emberiség kell elkövetkezzék, mely-  
nek agysejtjeibe nem redőződött be a háboru  
ismerete, amely vissza tudta nyerni hitét  
azokba az eszményekbe, amelyek ha hamisak  
is voltak, ha nem is bírták ki a világháboru

nagy próbáját, de mégis jobba tették sok em-  
ber lelkében az életbe való kapcsolódás hitét.  
El kell következzen az az idő, amikor újra  
hiszünk abban, hogy mégis csak vannak a  
civilizációnak olyan törvényei, amelyek minden  
vészbiróságnál és minden politikai komplottnál  
erősebbek.

## Oroszország nem készül háborura

Az új hadügyi népbiztos első nagybeszéde

(Berlin, február 20. Az Uj Kelet tudósító-  
jától.) Moszkvából érkező jelentések szerint Frunze,  
a Trockij eltávolítása után megválasztott hadügyi  
népbiztos, nagyszabású beszédet tartott az operá-  
ban ötezer katonaiskolai növendék előtt. Kifejtette,  
hogy egy szocialista állam természetesen ellen-  
kezést vált ki a polgári konstrukciója külföldi ál-  
lamokban, azonban a szovjetkormány politikája oda-  
irányul, hogy az ilyen ellentétek mellőztessenek és  
konfliktusok kerültessenek ki. A szovjetunió pol-  
gári számára mindennél fontosabb a békés munka.

Frunze ezután rátért a külföldi sajtóban el-

terjedt oroszországi hírekre és ezeket mondotta:

— Azt írják rólunk, hogy nyugati határainkon  
háborus előkészületekkel újabb veszedelmeket akarunk  
zudítani a béke után áhítóknak világra. Mondanom  
sem kell, hogy e ráfogásoknak semmilyen komoly  
alappjuk nincs, ezt Oroszország szomszédai  
ép olyan jól tudják, mint mi, hogy a szovjet-  
unió minden energiáját a gazdasági élet foko-  
zására fordítja.

Frunze végül hosszasan ismertette az orosz-  
japán szerződést, amelyről kijelentette, hogy világ-  
politikai jelentőségű kimagasló esemény.

## A diáksztrájk első napja

Szünetelnek az előadások. Tíz napra tervezik a sztrájkot. Az egyetemi  
tanács hétfőig adott terminust a diákoknak

### Súlyos zavargások a bukaresti egyetemen

(Cluj-Kolozsvár, február 20. Uj Kelet  
munkatársától.) Ma reggel nyolc órakor a kolozs-  
vári egyetemen kezdetét vette a romániai keresztény  
diákság szervezetének sztrájkja. Az egyetem előtt  
már a reggeli órákban igen sok diák gyűlt össze,  
amélkül azonban, hogy bármilyen tekintetben össze-  
ütközésre került volna a sor. A diákság az egyetem  
bejárója körül helyezkedett el és magatartásával  
megakadályozta azt, hogy a tanulni akaró diákok  
az egyetem épületébe bejuthassanak.

Igy tehát az előadói termek üresen maradtak,  
ugy hogy egyetlenegy kurzust sem lehetett megtar-  
tani. Hatéig dr. professzor belgyógyászati előadá-  
sára sikerült ugyan néhány medicomilitaristának be-  
jutni, a tanár azonban az előadást nem tartotta  
meg. A vizsgák és szigorlatok rendben folytak.

A kereskedelmi akadémián azok a diákok, akik  
előadásra akartak menni, bezárt kapukra találtak,  
ugy, hogy így ezek is el voltak zárva az előadás  
meghallgatásának lehetőségétől. A kolozsvári főisko-  
lák környékén különben állandóan rendőri és katonai  
őrjáratok cirkálnak, akiknek azonban a délutáni órák-  
ig semmiféle dolguk nem volt.

A délelőtti folyamán az egyetem nagytanácsa ülést  
tartott, amelyen szigorú határozatokat hozott a  
diáksztrájkjal kapcsolatban. Ezek szerint azok el-  
len a diákok ellen, akik e hó 23-ikáig nem tér-  
nek vissza a kurzusokra, a mult év december hó  
22-ikén hozott rendszabályok értelmében fognak  
eljárni. Ugyanígy járnak el azok ellen is, akik  
megakadályozzák, hogy diáktársaik az előadásokat  
meghallgassák.

Az egyetemi tanács határozatát a déli órákban  
kifüggesztették az egyetem kapujára, azonban a  
hirdetményt a diákok letépték. Az újabban ki-  
ragasztott hirdetményre mostan állandóan rendőr  
ügyel fel. Az általános diáksztrájkot az ország  
valamennyi egyetemén meghirdették. A sztrájk-  
bizottság határozata a sztrájk tartamát egyelőre  
tíz napban állapítja meg. Amennyiben ezalatt sem  
történne Anghelescu miniszter részéről kielégítő  
lépés, ugy a sztrájk tartamát meghosszabbítják.

Az általános diáksztrájkot, ugy látszik, a buka-  
resti közvélemény megdermedve fogadja. Erre mut-  
tat legalább az a körülmény, hogy egyetlen bu-  
karesti lap egyetlen szóval sem foglalkozik a  
diáksztrájk ügyével, jöllehet az a fővárosban már  
tegnapelőtt köztudomású volt. A bukaresti lapok  
egyetlen egyetemi híre a jásii egyetem válságával  
foglalkozik. Eszerint az egyetem rektora Slatineanu

dr. benyújtja lemondását. Szó van dr. Parchon or-  
vos kari dékán és dr. Stefanescu Galati tanár le-  
mondásáról is.

Bukaresti értesülés szerint a diáksztrájk ügye-  
nek előterében tulajdonképen nem is elvi kérdések  
állanak. Tudvalevőleg a jásii egyetem ötven diákot  
zárt ki a román főiskolákról és a bukaresti köz-  
ponti egyetemen is több kizárás történt. Ezek a  
kizárások a mostani diákmozgalmak vezéreit érték,  
akiknek számára szinte életkérdés most már, hogy  
tanulmányaikat folytathassák. A diákság tíz pont-  
ban foglalt követelésének legfontosabbika tehát az a  
pont, amely a kizárt diákok büntetésének felfüg-  
gesztését követeli. Hír szerint ennek a pontnak  
teljesítése esetén, ha a diákság nem is adja fel a  
harcot, de a sztrájk folytatásától elállnak. Termé-  
szetesen nincs módunkban ellenőrizni, hogy ez a  
bukaresti beállítás mennyiben felel meg a valóságnak.

A késő esti órákban bukaresti tudósítónk tele-  
fonon jelenti, hogy a sztrájkot az egyetem összes  
fakultásain száz százalékban keresztül vitték. A  
zsido hallgatók, hogy az esetleges incidenseket el-  
kerüljék, nem jelentek meg az előadásokon. A za-  
vargó diákoknak egyik csoportja délután összerom-  
bolta az ásványtani intézet laboratoriumának helyi-  
ségeit. Ugyanez a csoport egyéb rendbontásokat is  
követett el. A zavargások hatása alatt Tatarescu  
és Mardarescu miniszterek, valamint Niculeanu tá-  
bornok rendőrprefektus sürgős megbeszélésre ültek  
össze.

A „Viitorul“ jelenti, hogy a diákok egy része  
ma röpiratokat osztogatott szét, amelyben sztrájkra  
szólítják fel az összes egyetemi hallgatókat és ter-  
rorizálni igyekeztek az előadásokon megjelent kolle-  
gáikat. Ez a kísérlet azonban meghiúsult, mert a  
röpiratosztogatók legnagyobb részét azonnal letar-  
toztatták és hadbírótság elé kísérték. Az előadások  
teljes rendben folytak számos diák jelenlétében.

Jásii jelentés szerint a diákok egy kisebbsége  
ott is sztrájkba lépett, a tanulni vágyó többséget  
igyekeznek az előadások látogatásában megaka-  
dályozni.

A bukaresti egyetemi tanács holnap összeül  
és azonnal kizárja az egyetem kebeléből a ma le-  
tartóztatottakat.

Lapzártá előtt jelentik, hogy a kolozsvári  
egyetemi tanács a sztrájk proklamálásának  
hatása alatt, tíz napra bezárta az egyetemet.  
Ezt az intézkedést hír szerint a diákokthozok és  
diákmenzák bezárása fogja követni.

## A kolozsvári tábla négy nemzetközi zsebmetszőnek enyhítette ítéletét

A vádlottak a semmitőszékhez felebbezték (Cluj-Kolozsvár, febr. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A múlt év áprilisában általános bész mutatkozott a zsebmetszés terein. Ugylátszik az összefüggésben volt az időjárással és az akkor mutatkozó pénzkrisissal. Az embereknek kevés volt a pénzük és jobban begombolkoztak. A kolozsvári zsebmetszők csüggedten néztek a sivar jövőre. Mint szabadító ekkor érkezett közéjük Budapestről Weisz Tibor, az odaváló zsebmetszők egyik starja, aki azonnal érintkezésbe lépett idevaló kollégáival. Fetykó Janival, Jelen Palival és Feuerwerker Sárival. A négytagú zsebmetszőtársaság mindjárt a Weisz megérkezése után jó fogást csinált. A kolozsvári vasuti állomáson felszállás közben, a legújabb pesti divat szerint, zsákot dobtak Muntean Juon szebenmegyei Poena községbe való hatvanöt éves gazdálkodó fejére s amíg az öregember a zsákból kiszabadult, addig az ügyes zsebmetszők kiemelték huszezer lej tartalmazó pénztárcáját a zsebéből. Két rendőr Oprea és Moldovan észrevette a zsebmetszést és igazolásra szólította fel őket, azonban a zsebmetszők Opreának kétezer lej, Moldovának pedig ezer lej adtak s így a két rendőrségi ember megeléjtezve kötelességéről, szabadon engedte őket. A kifosztott Muntean feljelentésére Sulyok detektív nyomozni kezdett és néhány hétre rá elfogta az egész társaságot.

A kolozsvári törvényszék múlt év novemberében tartotta meg a főtárgyalást a bűnügyben. A zsebmetszők beismerték a büntetést s a bűnügyi tanács Weisz Tibort kétévi fegyházra, Fetykó Janit mástélevi börtönre, Jelen Palit egyévi börtönre, Feuerwerker Sárít egyévi börtönre, Oprea Juont és Moldován Simiont, a megtevént rendőrököt hat-hat hónapi börtönre, Székely Jánost, egy helybeli kocsmáros bűnpalástolásért 15 napi fogház és 1000 lej pénzbüntetésre ítélte.

Felebbezés folytán az ítélet tábla büntetőtanácsához került az ügy. A tegnapi tartott főtárgyaláson a tábla megemmisítette a törvényszéknek a négy első vádlottra kimondott ítéletét. Es pedig a Weisz Tibor ítéletét leszállította egy év és hathónapi börtönre. Fetykó Janit egy év börtönre, Jelen Palit nyolchónapi börtönre ítélte. Székely Jánost felmentette. Az ítélet többi részét megerősítette. A tábla ítélete ellen, fővádlottat kivéve, mindannyian felebbezték a semmitőszékhez.

\* A cluji izraelita jótékony nőegylet folyó hó 22-ikén, vasárnap délután a Newyork földszinti termében 4 órai kezdettel, ez évben utolsó műsoros teadélután rendez.

## A zsidók és a nyomdászat

Titkosan, a föld alatt elrejtve voltak a zsidó nyomdák. Ott dolgoztak, onnan terjesztették a világhosszra, dacolva börtönnel és bitóval, megvetve testi büntetést, csakhogy imakönyvet tudjanak adni gyermekeik kezébe és ki tudják nyomni a Talmudot és Mózes öt könyvét, a Pentateuchot, amely a szentek szentjének könyve.

Törökországban, ahol a szultán még a török alattvalóknak is halálbüntetés terhe alatt tiltotta el a nyomdászat üzését, sőt ennek gondolatát is halállal büntették, virágozott leginkább a zsidó földalatti nyomdászat.

Ez volt az a darab föld, ahonnan a héber könyvek származtak.

A kereszténység fölvilágosodottabb és tudósabb papjai már nagyban engedtek e meg nem érthető merevségből és így történt azután, hogy az amszterdami (Holland) Bomberg Dánielnek megengedték, hogy Velencében (Olaszország) 1517-ben héber nyomdát állítson föl és abban kizárólag csak héber munkákat nyomjon és abban csakis zsidó nyomdászokat alkalmazzon. E nyomda nyomott először héber pontosatos betűkkel, amely tudniillik a magánhangzókat pótolja.

A nyomdászat történetirői különféle nézetek és véleményen vannak Bomberg nemzetiségét illetően, sokan kereszténynek tartják, sokan meg zsidónak, éppen úgy vitatják azt is, hogy ő lett volna az első, aki a héber könyveket pontosatos betűkkel nyomta volna.

## Elcsöndesedett a nagy német panama

(Berlin, febr. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Barmat-panama kisé elcsöndesült. Lange-Hegermann centumpárti képviselő, aki Richter berlini rendőrfőnökkel együtt követett el bizonyos manipulációkat, kilépett a centumpártból. A centrum birodalmi frakciója hivatalos közlést adott ki, amelyben Lange-Hegermann felszólította arra, hogy mandátumáról mondjon le. Lange-Hegermann azonban gondolkozási időt kért és ebben a kérdésben kijelenti, hogy a párt indokait, amelyek miatt le kellene tennie képviselői mandátumát, nem fogadhatja el. A

mandátumról csak akkor mondhat le, ha a reávonatkozó kérdések komplexuma kellőképpen tisztázva lesz. Ez azonban ma még nem áll fenn. Nem akarja azonban a pártot kényelmetlen helyzetbe hozni, inkább kilép a pártból és természetesen a reichstag-képviselők pártfrakciójából is.

Az ügyészség különben a tegnapi napon Kautz miniszteri tanácsost, aki csalás kísérlete és vesztegetés miatt előzetes letartóztatásban volt, szabadlábra helyezte. Kautz ötvenezer márká ellenében kapta vissza szabadságát.

## Megkezdték az érettségi javaslat tárgyalását

(Bucuresti-Bukarest, február 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén napirend előtt Madgearu parasztpárti képviselő két interpellációt nyújtott be a kormánynak. Az interpelláció első része a kormánynak a Steaua Romanával kötött szerződésére, második része a kormány által Angliában megrendelt repülőgépekre vonatkozott.

Utána az érettségi vizsgálatok visszaállításáról szóló törvényjavaslatot terjesztették a kamara elé. A törvényjavaslathoz elsőnek Sándor József képviselő szöveget hozta, aki éles szavakkal kelt ki a kormány ezen újabb törvényjavaslatát ellen, mely tulajdonképpen burkolt numerusz klauzusz a kisebbségi tanulók ellen és visszaállításának az a célja, hogy a kisebbségi tanulókat lehetetlen pedagógiai torturáknak vessen alá.

## Nincs panasz a palesztinai bevándorlókra

### Fehérkönyv a népszövetség mandátumvitájáról

(London, február 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az angol kormány az elmúlt csütörtökön hozta nyilvánosságra azt a fehérkönyvet, amelyben Chamberlain külügyminiszter beszédei foglaltaknak a népszövetségi tanács 1924. novemberi üléséről Rómában. A mandátum-fejezetnél Chamberlain a következőket jelentette ki:

— Ezuttal a mandatárius bizottság ötödik gyűlése zajlik le. A bizottság feladata meghallgatni az erre vonatkozó jelentéseket és felülvizsgálni azoknak minden részletét. A svéd népszövetségi képviselő már jelentést tett a bizottság működéséről. Rámutatott arra, hogy a bizottság a mandátum-területek kölcsönési és tőkebefektetéseiről nem kapott megfelelő jelentéseket. A mostani jelentés főleg nyolc mandátum-terület közigazgatási helyzetét ismerteti: Palesztina, Szíria, Britt-Kamerun, Britt-Togo, Uj Guinea, Nauru, Samoa és a japán mandátum alatt álló szigetek helyzetét. Unden, Svédország népszövetségi képviselője megjegyezte, hogy a mandátum-területek körül különösen Palesztina az, amely politikai és technikai problémákat vet föl színe.

Palesztina mandatárius hatalmától, Angliától ugyanis megkövetelik, hogy nemzeti otthont szerezzen a zsidóságnak, egyuttal pedig tegye lehetővé, hogy az országban szabadon működő kormány fejlődhessen. Nem csodálkozik azon, hogy a közigazgatás e feladata kivételében panaszok adótt alkalmat. A panaszok két ellentétes oldalról merültek föl. Ha tekintetbe vesszük a problémák

sajátosságait, akkor e bizottság meglepéssel konstatahatja az itt tapasztalt jogi és igazságszert érvényesülését.

A bizottságnak a közigazgatásra vonatkozó megjegyzéseire a brit képviselő megjegyzi, hogy nem bizonyos, vajjon a bizottság teljesen méltányolta-e a közigazgatás nehéz munkáját súlyos problémáinak teljesítése közben. A jelentés ama megjegyzése, hogy a bevándorlók híjján vannak a megfelelő tárgyi felkészültségnek, minden alapot nélkülöz. Az utolsó évek zsidó bevándorlásának eredményei egészen más felfogásra ad alkalmat. Palesztina kormányzója, akivel a népszövetség angol képviselője állandó érintkezést tartott fenn, közölte vele, hogy a bevándorlók jórésze mezőgazdasági ismeretek fölött rendelkezik és mások könnyen hozzáigazodnak a mezőgazdasági viszonyokhoz, aminek legbeszédesebb bizonyosságai azok az új zsidó mezőgazdasági telepítések, amelyeket az ország felmutat.

Theodoli márk, az állandó mandatárius bizottság elnöke, az angol népszövetségi képviselők beszédéhez hozzáfűzte, hogy a bizottságtól távol állott a gondolat megkritizálni Palesztina mandatárius hatalmát, vagy a kormányzót. Csak kötelességszerűen járt el, amikor a népszövetségi tanács figyelmét felhívja azokra a nehézségekre, amelyek Palesztinában a mandátummal járó feladatok miatt előállottak.

A népszövetségi tanács ezután egyhangulag elfogadta a bizottság határozait.

nyomnak. Legelső munkájuk a „Sepher Habachur“ volt, mely természetesen héber betűkkel jelent meg.

Szíriába szintén a zsidók vitték be a nyomdászatot. A Tiberiás tó melletti Safadban 1563-ban alapították az első zsidó nyomdát, azután jött a második 1578-ban.

A törökök itt nem fejtették úgy ki hatalmukat, mely okból csak erős ellenőrzésre szorítottak és arra vigyáztattak, hogy a zsidók valahogyan a Koránt ne profanizálják nyomás által.

Törökország erős ellentállást fejtett ki a nyomdászat ellenében. A Nagyr (szultán) fétvát fétvára halmozott, hogy megakadályozza Gutenberg találmányának lábrakapását és nemcsak börtönre várta arra, aki nyomdát merészelt fölállítani, hanem halál is, mert ezt tényleg halálbüntetéssel sújtották.

De nemcsak a szultán volt a nyomdászat legnagyobb ellensége, hanem a jezsuiták is, akik azonban kolostoraikban titkosan elrejtett nyomdájukban nyomták is, csak a többi felekezeteknek akadályozták meg befolyásuk által a nyomdanyitást.

Igy Nicodemus Metana, tanult görög szerzetes 1547-ben a görög patriarcha befolyásával már majdnem megkapta az engedélyt arra, hogy Konstantinápolyban nyomdát állíthasson föl: mikor a jezsuiták ezt megtudták, befolyásukkal és más módon megakadályozták a nyomda fölállítását.

A pápa azonban, aki az örmények elnyomá-

## Szemző G verekedéstr

A hirhedt kral

(Budapest, február 20. Néhány volt bácskai főispán együtt bosszúból Bernhardt Mihály eikkasztási ügyben

A rendőrség k sulyosan sebestült amikor még titkár ispán a Hungária egy miniszteri tanácsra rábeszélte arra, hogy tonjait adja el és nek. Az asszony el zövel együtt elutaz különféle árukat v

Az összevásárolták, az asszony az küldeményből több a budapesti rendőrtést tett Szemző G Bernhardtot, mint gatták a rendőrfők is tudomást szerze

Szemző hétfő e hardtot, akit fia és Vojnich Józsefn Sándor-utcai étterem után Bernhardt au órákor elindultak, köruton hirtelen e tak utnak. Alig n Szemző és társasá olombotokkal meg összeesett, amikor szeméttel betömte rugták, amig eszmé

Szemző Gyula felhívta a lapok hogy fiának az éjsza és megfenyegette a

A detektívek keresik, hogy anna állást tisztázassák.

Szemző ügyéve pitotta a rendőrsé miniszteri tanácsost Szemző ellen, a bu értesítést kapott, h pészett árukkal ker

A feljelentés n Szemző fia egy kod különlegességet re Emiatt ifjabb Szem tották az eljárást. Szemzőek azért tá mert ez terhelően s és mert azt hitték, tett feljelentést.

sának ellensége volt nyaru sorsán, hogy dát szereltesett föl a konstantinápolyi helyezte, 1698-ban totta azt.

A Nagyr elősz küli hatalomtól, de rancsot adott a jani szét a nyomdát. A gadtak és azt föláll posan szétromboltá sem tudták volna a lyezni.

De a zsidók azé császári hatalommal egy földalatti zsidó rahám nevű spanyol nyomda igen tevék és annak pincehelyi legkevésbé mérték melletti házban. I Koránok özöne. A a ház tengeroldala ami annál könyve bejárata teljesen a l

Dacoltak azután nyomdaüldözés idej mert Damaskusban Ez évből a párisi L ber könyvet.

## Szemző Gyula ismét véres verekedést rendezett Budapesten

A hirhedt krakéler csempészett árukkal kereskedik

(Budapest, február 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt Szemző Gyula volt bácskai főispán fiával és Vojnich Józseffel együtt bosszúból véresre verte titkárát, Bernhardt Mihályt, mert ez a rendőrségen egy ekkasztási ügyben terhelően vallott ellene.

A rendőrség kedden délelőtt kihallgatta a súlyosan sebesült embert, aki elmondta, hogy amikor még titkára volt Szemzőnek, a volt főispán a Hungária-szállodában megismerkedett egy miniszteri tanácsos elvált feleségével, akit rábeszél arra, hogy nagyértékű briliáns-bu-tonjait adja el és annak árán üzleteket kösse-nek. Az asszony el is adta az ékszereket. Szem-zővel együtt elutazott Párisba, ahol a pénzért különféle árukat vásároltak.

Az összevásárolt árut Budapestre csempész-ték, az asszony azonban rájött arra, hogy a küldeményből több millió érték hiányzik. Emiatt a budapesti rendőrségen sikkasztásért feljelen-tést tett Szemző Gyula ellen. Ebben az ügyben Bernhardtot, mint tanút, hétfőn délelőtt kihall-gatták a rendőrfőkapitányságon, amiről Szemző is tudomást szerzett.

Szemző hétfő estére vacsorára hívta Bern-hardtot, akit fiának, ifjabb Szemző Gyulának és Vojnich Józsefnek társaságában egy Főherceg Sándor-utcai étteremben vendéglátott meg. Vacsora után Bernhardt autótaxit hozott, amelyen egy órakerék elindult, az autó azonban a Hungária-köruton hirtelen elromlott, mire gyalog indul-tak utnak. Alig mentek azonban száz lépést, Szemző és társasága egyszerre boxerekkel és ölbobotokkal megtámadták Bernhardtot, aki összeesett, amikor pedig segítségért kiáltott, szeméttel betörték a száját és addig ütötték, rugták, amíg eszméletét elvesztette.

Szemző Gyula kedden délelőtt telefonon felhívta a lapok szerkesztőseit, elmondta, hogy fiának az éjszaka valami esetepátja támadt és megfenyegette a lapokat, ha megírják az esetet. A detektívek most az autótaxi soffőrtjét keresik, hogy annak vallomása alapján a tény-állást tisztázhassák.

Szemző ügyével kapcsolatban már megállá-pította a rendőrség, hogy akkor, amikor a miniszteri tanácsosné feljelentésére eljárás indult Szemző ellen, a budapesti vámhivatal bizalmas értesítést kapott, hogy Szemző Párisból csemp-észett árukkal kereskedik.

A feljelentés nyomán rájöttek arra, hogy Szemző fia egy kocsi-ra való francia cigarettá-különlégsége-t rejteget és azzal kereskedik. Emiatt ifjabb Szemző Gyula ellen meg is indí-tották az eljárást. Valószínűnek tartják, hogy Szemzőék azért támadták meg Bernhardtot, mert ez terhelően vallott ellenük a rendőrségen és mert azt hitték, hogy a vámhivatalnál is ő tett feljelentést.

Sának ellensége volt, úgy vélt segíteni ezek sa-nyaru sorsán, hogy Velencében örmény nyom-dát szereltetett föl és azt pápai hatalmánál fogva a konstantinápolyi szerzetesek védősége alá helyezte, 1698-ban Konstantinápolyban föllálí-totta azt.

A Nagyur először megriadt e puszkapor nél-küli hatalomtól, de aztán gondolt egyet, pa-rancsot adott a janicsároknak, hogy rombolják szét a nyomdát. A janicsárok persze szót fo-gadtak és azt föllállítása után napon olyan ala-posan szétrombolták, hogy még az angyalok sem tudták volna azt üzemképes állapotba he-lyezni.

De a zsidók azért erősen dacoltak a török császári hatalommal és már 1490-ben létezett egy földalatti zsidó nyomda, amelyet egy Áb-rahám nevű spanyol zsidó tartott üzemben. A nyomda igen tevékeny munkálkodást fejtett ki és annak pinchehelyisége éppen ott volt, ahol legkevésbé merték volna hinni: a Yildiz-palota melletti házban. Innen terjedt el a nyomott Koránok özöne. A Koránhoz szükséges papírost a ház tengeroldali levő ajtón csempészték be, ami annál könnyebb volt, mert a háznak e bejárata teljesen a látókörön kívül esett.

Dacoltak azután a zsidók még a legnagyobb nyomdaüldözés idején is a szultán haragjával, mert Damaskusban 1605-ben vígan nyomtak. Ez évből a párisi Louvreban őriznek egy hé-ber könyvet.

Garmond.

## „Lehet-e egy országot szanálni, ahol ilyesmi történhetik?”

Benicky Ödön lelepi a fehér terrort. Bethlen miniszterelnök gyanús szava

(Budapest, február 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Népszava” és a „Világ” című lapok most már minden tartózkodás nélkül leközlök a a fehér terrornak nemcsak a rémségeit, nemcsak Somogyi és Bacsó újságírók meggyilkolásának részleteit, hanem az akkori és a későbbi kormányok leplező magatartását is.

Az egyik újság megírja Beniczkynek Bethlenhez intézett válaszát is. Bethlen ugyanis egy alkalom-mal kijelentette, hogy annak idején felszólította Beniczky Ödön akkori belügyminisztert, hogy kö-zölje vele a fehér terrortól szóló hivatalos adatokat. Akkoriban Beniczky már birtokában volt az adatok-nak és aktaszűrőn keresztül is Bethlennel kilencven-négy esetet, amelynek harmincadik helyén állott a „Népszava” szerkesztője ellen elkövetett gyilkosság.

— Teljesen valótlan — így nyilatkozik Beniczky — Bethlen miniszterelnöknek az az állítása, hogy én nem hoztam tudomására a fehér terror gyilkos-ságairól és rablásairól szóló nyomozás adatait. A fehér terror kilencvennégy esetéről kaptam hivata-los jelentést. Ezek kivétel nélkül közönséges bün-cselekmények: gyilkosságok és rablások, amelyeket a fehér szoldateszka követett el.

A nyilatkozat egyes eseteket sorol fel illusztrá-lásul annak, hogy a vérmáorban kéjelgő gonosz-tevők miket követhettek el az akkori kormány „jó-

indulatu” semlegessége mellett. Egy napon gyilkol-ták meg Grósz Mihály mézáróst és Müller József marhakereskedőt. A két zsidó ember tizletileg uta-zott Budapestre Bécsbe. Komáromban azonban a Prónai-vadászszázalaj tisztjei igazolásra szólították fel őket. Amikor a tiszték látták igazoltatás közben, hogy a két utas pénztárcájában egy félmillió ma-gyar korona van, aminek akkori értéke nem sokkal csökkent a békeértéktől, a Prónai-külföldi tisztjei a két embert leszállították a vonatról és a hidon lévő homokhegyre vitték. Az eset december tizenegy-dikén történt, Grósz Mihály holttestét pedig május-ban fogták ki a Dunából. Müller József, aki robusz-tus, hatalmas ember volt, nem hagyta magát össze-kötni és bedobni a Dunába. A tiszték azonban bajonettel nekiestek, összeviszta szurkálták, amíg a szerencsétlen ember elvérezve fetrengett a földön. A tiszték akkor áldozatukat élve megégették. Róla pedig semmi hír.

Beniczky ezenkívül a Duna-Tisza közén elkö-vetett gyilkosságokról és rablásokról is beszámol és elmondotta, hogy amikor egy alkalommal Rassai képviselő Léderer Adolf kereskedő meggyilkolásáról jelentést tett neki, Hegedüs Loránd pénzügyminisz-ter, aki akkoriban éppen a miniszterelnöki szobában tartózkodott, kezeit összecsapva felkiáltott:

— Lehet egy országot, ahol ilyesmi történhetik, szanálni?

## Muresan prefektus kirohanása a zsidó és a magyar jegyzők ellen

Egy bukaresti lap ankétja a közigazgatás reformjáról

(Cluj-Kolozsvár, február 20. Az Uj Kelet tu-dósítójától.) A „Cuventul” című bukaresti lap-ban egy cikksorozat jelenik meg mostan, amely-nek során Kolozsvár és Kolozsmegye liberális prefektusa, Septimiu Muresan is nyilatkozatot ad le. Nem tudjuk, hogy e nyilatkozat meg-fele-e ténylegesen Muresan prefektus szavainak, vagy pedig Kolozsmegye prefektusa azt hiszi, hogy bukaresti lapokat nem olvasnak Erdély-ben és így az elfogultságtól mentes józan köz-vélemény nem tud ítéletet alkotni olyan kijel-entések fölött, melyek felelőtlen formában napvilágot láthatnak ugyan, de mint felelős tényezőnek, mint a kormány magas képviselő-jének megnyilatkozása: önmagukban véve is csak adminisztrációink helyzetének szomorú tü-netei lehetnek. Muresan prefektus ur nyilatko-zata a többek között a következőket tartal-mazza:

— Kolozsmegye százkilencven községi jegy-zője között csupán csak tizenhét román, a többi zsidó és magyar, akik nem jönnek számításba sem román szempontból, sem pedig az ősi tra-díciók szempontjából. Mintán csak önző érde-keik hajlítják őket, ők azok, akik a falvak visz-szaéléseket elkövető urai. És könnyen megért-hető, hogy mit jelentene, ha csak évente egy-szer ellenőriznék őket. Képzelnék el azt a tény-t, hogy egyetlen egy év során több mint harmin-cat kellett közülük eltávolítanom és úgy a fő-szolgabírákat, mint az alispán urat többször kellett felhívjam arra, hogy legalább a hónap két hetén át csak ellenőrzést gyakoroljanak.

— Tekintettel arra, hogy abszolút közö-nyösek egy a népességgel, mint az országgal szemben, a községi költségvetéseket mind a mai napig nem készítették el, bár hat év telt el az egyesülés óta. Ezzel szemben bőven jut idejük, hogy a törvénytelen eljárásokkal fog-lalkozzanak, hogy fajtestvéreiknek hamis bi-zonyítványokat adjanak s ezáltal az agrárbi-zottságtól megkaphassák a földmivések földjét (a sinteui jegyző esete), vagy pedig, hogy hamis igazolványt adjanak más községbeli ser-tésekről és ezáltal lehetővé tegyék azok enge-dély nélküli kiszállítását (a gyalui jegyző esete).

Eddig tart Muresan prefektus nyilatkozatá-nak egyik része. Nyilatkozatának hangja, be-állítása valóban különös, mert hiszen nagyon jól tudjuk azt, hogy például a zsidó jegyzők közül valóban csak azok maradhattak meg ál-lásaikban, akiket mint régi kipróbált, megbiz-ható, becsületes szellemű köztisztviselőket, da-cára az itt uralkodó, ismert antiszemita ten-

denciáknak, éppen a román lakosság határozott fellépésére eltávolítani nem lehetett. És is-merjük nagyon jól azt a helyzetet is, amiben ezek a zsidó jegyzők élnek s tudjuk azt is, hogy a magyar jegyzők mögött is évtizedes kipróbált becsületes közigazgatási mult áll. Természetesen valószínű, hogy mindez nem fedti Muresan prefektus urnak azon román szempontjait, amelyeket bizonyára még kor-mánya sem oszt vele, mert hiszen az általá-nos államérdeket és a lakosság érdekeit sohasem lehet összetéveszteni bizonyos sovi-nizta tulzó szempontokkal. De hiányzik Mure-san prefektus beállításából a visszaéléseknek az a sorozata, amelyet bizony nem magyar és nem zsidó jegyzők, vagy más megyei tisztviselő-k követtek el, s amelyek a sajtót is és hozzá a bukaresti sajtót is bőven foglalkoztatták. Nem kevésbé jellemző Muresan prefektus fel-fogására nyilatkozatának a következő foly-tatása:

— Meg kellett állapítanom inspekciós utaim alkalmával, hogy román földmivések, akik ós-lakosok itten népünk kezdetétől fogva, az ál-lampolgársági listákból kimaradtak, mert meg-történt az, hogy mialatt ők a földjeiken dol-goztak, vagy vásárban voltak, csinálta meg a jegyző a listákat. Ezzel szemben azután a más-fajtabeliek mind bekerültek a listába, úgy hogy a felebbviteli hatóságnak csupa román fölött kellett itélkeznie.

Ez az adat természetesen egész új az állam-polgársági törvény végrehajtásának krónikájá-ban, hiszen eddig egyebet sem tudtunk, hogy az egész törvény a nem románok ellen irányul. Ha tehát megtörténhetett az, hogy román nem-zetiségű kimaradt, valóban ez ép olyan bün, mint az, hogy tizezrivel hagytak ki olyan nem román nemzetiségű román állampolgárokat a listákból, akik épúgy megfizették az adójukat, épúgy teljesítik kötelességeiket országunk iránt, mint akármilyen más polgára ennek az or-szágnak.

Mindenesetre az ilyen közlések szomorú tü-netei közállapotainknak és újabb dokumentuma annak a politikai mentalitásnak, melyet a libe-rális kormány miniszterei és prefektusai révén az országba inaurált.

\* Oradea-Maren hirdetések, előfizetése-ket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet nagyváradai képviselője, Blum Zsigmond. (Ezredévi emlék-tér) Parcul Eminescu 2. sz. (Ernyőzlet).

## Gázkorszak

Évmilliókkal ezelőtt földünk sivar gázgolyóként barangolt az űrben és az első emberről álmódzott, mely egykor befogja népesíteni szelid völgyekké simult tereit. Álmódzhatott volna valami szebből és dicsőbből is, de unalmában nem jutott más eszébe. Aztán hideg, borzongó telek ébresztgették mély álmából, majd hullók és halak népesítették be az első tengereket, míg viszontagságos évmilliók után abban az örömben részesült, hogy szinesség, dussá kivirágzott hátán az ember megjelent és — emberi mivoltához híven — rögtön visszavált az Űr ama kitüntetetté bizalmával, hogy értelmes lénynek teremtette.

Az első emberpárt modern és felvilágosult korunk rendszerint igen lenéző mosollyal intézi el, ráfogván, hogy esetlen és barbár lények voltak, akiknek sejtelmük sem volt a technika vívmányairól és primitív kőbaltával hadakoztak az erdő vadjaival.

Beszéljenek büszke korunk korifeusai akármit, — én ezt a szelid növényevő emberpárt mégis többre becsülöm fejlett eszű gentlemanjeiknél. Mert bár a kő-, vas- és bronzkorszakban még nem ismerték a rádiótelefont, viszont a primitív korok tudósai nem törték fejüket a tömegpusztítás tökéletesítésén és naivságukban odáig mentek, hogy még Kain kisedet gyilkosságából is nagy ügyet csináltak. Felvilágosult századunk ilyen Kain-szerű kis gyilkosság felett már a szót sem szaporítaná, legfeljebb két-három évre becsukná a bibliai hőst — az enyhítő körülmények: mint tudatlanság, korlátoltság, anyagi viszonyainak rendezetlensége stb. tekintetbevételével. Egy kis gyilkosság napjainkban egyáltalán nem szenzáció. Bagatell ügy, legföllebb Denke, Haamannés a Léderer-pár teljesítményei érdemelnek különösebb elismerést. No de hát haladunk a korról.

Tudósaink és tábornokaink vállvetett erővel dolgoznak azon, hogy a kő-, vas-, bronzkorszak primitív és fejletlen emberének tudatlanságát felejtsék és az emberiséget s a földet, melynek hátán „élünk“ adatott egy ideális gázkorszak üdvébe kalauzolják. A modern kémiai kultúra hősei ime fenhangon hirdetik, hogy a mérges gázok romboló ereje a háború óta ötven perccel emelkedett és a jövő háborújában már végleg beteljesülhet a régi álmom, hogy egyetlen gázfelhővel milliós hadseregeket és milliós városokat lehet rövid pár óra alatt tökéletesen elpusztítani. Aki még e tények hallatán is kételkedni tudna az emberi nem nagyra-hívatottságában, hatalmában, az igazán megérdemli, hogy az időgép segítségével valahova a kőkorszakba, avagy a technika vívmányait nélkülöző paradicsomba internálják.

Ismerve korunk fejlett jogszolgáltatását, remélhető, hogy legközelebb a világ minden országának parlamentjei rövidesen meg is szavaznak egy ilyen kivételes törvényszakaszt. Erre annál is inkább szükség van, mert aki még ma is bizonyos antagonizmust érez a gáz- és gépfegyverkultúra iránt, — az ellensége jólétünk garanciáinak: a kémiai gyárak vezérigazgatóinak, részvényeseinek és annak a sóvárogva várt világbékének, mely az emberi nemnek — gázkultúrája révén való gyökeres kipusztításával rövidesen eljövend.

Bolond aki szebb jövőt és szebb hivatást álmódzott ennél dicsőbb fajunknak. Ha valaki az időgép szárnyán visszajutna az emberiség bölcsőkorába és Kaint meginterjúvolná erre vonatkozólag, bizonyos, hogy ő is elragadtatással nyilatkozna leszármazottjai nagyszerűségéről.

Gázkorszak! van-e ennél dicsőbb, nagyobb?! Az ember valami állandó izgalmat érez a rá gondolás gyönyörűségétől. Néha ugyan valami csalódásféle viszketi meg szaglásra berendezett orunkat. Nem tudjuk olykor, hogy mi büzlök: az ember-e, vagy a gáz? Álhanganem mindakettő.

Salamon László.

— A „Magyarország“ legújabb száma szombaton délelőtt a rendes időben jelenik meg. A gyorsan népszerűvé vált politikai hetilap e száma is harcos, friss, változatos és érdekes. Politikai, társadalmi és közgazdasági cikkei feltűnő keltők. A „Magyarország“ ára 5 lej. Kapható az összes elárúsítóhelyeken.

Tavaszi férfiszövetudonságok  
óriási választékban érkeztek az

# Szabadrábra helyezték a Landau-gyilkosság egyik hőst

Dóbe Nándor „uri becsületére“ hivatkozott a bíróság előtt

(Budapest, február 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A törvényszék Denk tanácsa előtt újból vádlottként állt Dóbe Nándor izsáki borbély, aki ellen a kommün óta eltelt öt és fél év alatt összesen negyvenhat bűnygyben indult eljárás. Dóbe-t, mint emlékeztet, Landau Adolf budapesti zsidó borkereskedő meggyilkolása miatt annak idején három évi börtönrre ítélték, amit a tábla két és fél évre szállított le. A gyilkos borbély már régebben kitöltötte büntetését, azonban nem helyezték szabadrábra, mert egyéb ügyeiben még folyt ellene az eljárás. A keddi tárgyaláson elsősorban sikkasztás miatt vonta felelősségre a bíróság. A másik vádpont az volt Dóbe ellen, hogy Weisz Béla izsáki kereskedőt hangos zsidózás közben megverte. Dóbe beismerte, hogy Weisz ellen súlyos testi sértést követett el és kijelentette, hogy emiatt bönösnek érzi magát.

— Eppen akkor jöttem haza Kecskemérről — vallotta Dóbe — és Weisz volt az első zsidó, akivel találkoztam. Ezért hagytam helyben. Most már belátom, hogy helytelenül cselekedtem.

A törvényszék ezután Dóbe kettős házasságával foglalkozott. A vádirat szerint Dóbe Nándor 1919 október elsején házasságot kötött Izsákon Novák Elvirával, noha még ma sem vált el Esten Etelkától, akit több mint tíz esztendeje vett el feleségül.

— Ebben az ügyben is bönösnek érzem ma-

## A németországi cseka-pör következményei

Berlin, febr. 20. A „cseka“-pernek messzemenő fejleményeit várják. Egyelőre Stuttgartban letartóztaták Pieck kommunista képviselőt és Glasert, a bajor Landtag képviselőjét. Aschenbrenner és Ruth Fischer képviselők ellen is kiadtak elfogató parancsot, ezek azonban ismeretlen helyen tartózkodnak.

## A budapesti kéjgyilkosság rejtélye

Egy monoklis fiatalembert gyanúsítanak a gyilkosság elkövetésével

(Budapest, február 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Beszámolt az Uj Kelet tegnapi száma arról a bestialis gyilkosságról, amely Budapesten az egyik Teréz-körúti bérházban történt. Az ügyben a budapesti rendőrség nagy körültekintéssel és élénk intenzivitással látott hozzá a nyomozáshoz, bár a tettes kézrekerítését nagyban akadályozza az a körülmény, hogy Leirer Amáliát mintegy három héttel ezelőtt gyilkolták meg. A rendőrségnek mindezeideig

nem sikerült megállapítani, hogy rabló-gyilkosság, vagy kéjgyilkosságról van-e szó,

mert mind a két feltevés mellett igen nyomós okok vannak. A leány testén talált sérülések ugyanis kéjgyilkosságra vallanak, de a kéjgyilkosságnak ellene szól az a körülmény, hogy a lakásból igen sok értékű tárgy és a leány pénztárcája is eltűnt.

A szomszédok vallomásából megállapította a rendőrség, hogy a leánynak az utolsó estén férfit látogatója volt. Emellett szól különben az is, hogy a gyilkosság felfedezésekor az asztalon két liköröspoharat és egy csomag játékkártyát találtak. Ugyancsak a szomszédok vallomásából tűnt ki, hogy a leány lakásából egy nagyértékű gyűrű, egy jegygyűrű és egy platina karkötő husz briliánsal tűnt el. Ezenkívül azonban még más értékű tárgyak is hiányzanak a leány lakásából.

A rablógyilkos bestiálítására vall, hogy a halált okozó szivszúrás után állatias örvjögéssel összeszurkálta a holttestet.

A leány homlokán látszó hatalmas sebből először arra következtetett a rendőrség, hogy a gyilkosságot baltával követték el. Ez a feltevés az oszlásnak indult holttest tüzetesebb megvizsgálása után később megdőlt.

A nyomozást vezető rendőrközegzek kijelentése szerint a nyomozás olyan stádiumban van, hogy a gyilkost negyvennyolc órán belül, ha nem is sikerül elfogni, de nevét és személyi

gam, — vallotta Dóbe — de enyhítő körülményű kérem betudni, hogy Novák Elvirát kötelességből vettem el. Olyan helyzet állott ugyanis elő, hogy uri becsületemnél fogva feleségül kellett őt vennem.

A bíróság tanuként ki akarta hallgatni erre vonatkozólag Novák Elvirát és Esten Etelkát, azonban mindketten megtagadták a vallomástételt, hivatkozással a törvénynek arra a paragrafusára, hogy a feleség nem tartozik a férje ellen vallani.

A tárgyalási elnök ezután az iratokat ismertette, amelyekből kiderült, hogy Dóbe-t 1896-ban ítélték el csalásért, majd 1897-ben lopásért, 1907-ben magánokirathamisításért, 1911-ben közokirathamisításért és pénzhamisításért és 1918-ban újból csalásért sújtották szabadságvesztéssel.

A bíróság Dóbe-t sikkasztás és kettős házasság büntetésében, továbbá könnyű testi sértés vétségében mondotta ki bönösnek és ezért két évi és négy hónapi börtönrre, továbbá kétszáz ezer korona pénzbüntetésre ítélte.

Mórocz Dénés dr. ügyész bejelentette ezután, hogy Dóbenak a Landau-ügyből kifolyólag már van egy két és fél éves jogerős ítélete és összűntetés kiszabását kérte. A bíróság az összűntetést négy és fél esztendőben állapította meg, majd elrendelte Dóbe Nándor szabadrábrahelyezését, mintán büntetését az eddig elszűndezett vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette.

adatait feltétlenül meg fogják állapítani. A detektívek ugyanis a házkutatáskor egy monoklit találtak az ebédlöben, amely valószínűleg a gyilkosé lehetett. A szomszédok újabb vallomása alapján ez a feltevés valószínűnek látszik, mert a leány több szomszédja azt vallotta, hogy emlékeznek egy magas, impozáns megjelenésű, huszonöt-harminc év körüli fiatalemberre, aki sokszor megjelent a leánynál és mindanyiszor monoklit viselt. A detektíveknek sikerült felkutatni

az áldozat utolsó cselédjét, aki minden valószínűség szerint bővebb felvilágosítást fog tudni adni a monoklis fiatalember kilété felől.

A délután folyamán egy ékszerész jelentkezett a rendőrségnél, aki előadta, hogy nemrégiben egy platina órát vásárolt és azt hiszi, hogy ez a platina óra az áldozat tulajdonát képezte.

A rendőrség egyébként táviratot intézett Prágába egy Bianka Derga nevű táncosnőhöz, aki a rendőrség tudomása szerint a legjobb barátnője volt Leirer Amáliának, akit arra kér, hogy kihallgatása végett haladéktalanul jöjjön Budapestre.

## Válság az angol munkáspártban

London, február 20. A munkáspártban a vezetők miatt válság állott be. A szocialisták jobbszárnyra ugyanis, amelynek keretei között erős képviselője van a szakszervezeteknek, nincs megelégedve Ramsay Macdonald politikájával. Hibáztatják főleg diplomáciai téren való fogyatékoságait. A munkáspárt balszárnyja viszont, amelyben sok a kommunista, azt kívánja, hogy a skót radikális munkásokkal egyetemben az osztályharcot élesítsék ki, amihez azonban Macdonald nem akar segítséget nyújtani. Emiatt komoly válságban van a párt és tartani lehet tőle, hogy szakadás fog beállani.

Csuj, Cal. Regele Ferdinand 31.

URANIA mozgóval szemben  
Ruhák részlelőfizetésre is!

Az Uj Kelet  
sága na  
Szerkesztők  
Felelős szerk  
Előfizetési á  
240 lej  
Az Uj Kelet  
megjel

Amszter  
földjében, ke  
örök nyugot

Szomba

5865 Sövat  
Szóra: Misp  
Ujhold kihirdet  
1925 február

resztény. Eg  
volt Amszter  
Maranósz me  
ban a keresz  
hogy színleg  
Spinoza szüle  
nőzők, titokba  
kedvező alk  
ország terüle  
Hollandia ven  
az inkvizíció  
és Spinoza sz  
nyíltan zsidóh  
legnagyobb  
ség ősidők óta  
zofia apja; G  
den modern n  
költők tanító  
megérzője, a  
atyja, a legna  
natos mosolyu  
magábaölő n  
dami zsidó sze  
zsidóság átok  
miatt. Mosolyo  
zósítást és kős

Emiatt a ki  
tény templomb  
mét, de minde  
meg abban ezt  
dót, hogy a le  
dalomra és mi  
a Sabbalaj-Cöv  
mozgalom kor  
a nagy panthe  
ménykedő szav  
egyvet akarni,  
szerezhetik őse  
a zsidó államot

Baruch Spin  
kulturzsidóknak  
Mert Spinoza n  
ket a világ sok  
künk. Mózes, S  
ezek a zsidók a  
erkölcsi rendet,  
Pedig ez a nég  
négy zsidó nélk  
emberiséget ura  
lethettek volna  
gukból és az ő.  
zsenijük képét  
Spinoza 1677 f

— Dr. We  
Newyorkból jelen  
az „Olympic“ h  
az a feladata, h  
cionistákkal a Jev  
pedig elő kívánja  
zasi részvénnyárs  
Warburg, Bernhar  
vezték meg.

— Eltemette  
Salamont átadták  
helyezték a szászr  
apja, „ohelje“ mel  
megérdemli, hogy

URANIA férfi-konfekció áruházba

# HIREK

**Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bászági zsidó ság napilapja**  
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.  
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő.  
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.  
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

## A mai naptár

Amszterdamban, egy keresztény templom földjében, kétszáznegyvennyolc évvel ezelőtt, örök nyugovóra sirt ástak egy férfunak. Haló porai ott fekszenek az egyik oltár alatt és bárholnan is jöjjenek emberek, világjárók, tudósok, társadalmi kiválóságok, a legnagyobbak is, a leghatalmasabbak is, egyik sem mulasztja el, hogy ezt a sirt fölkeresse. Ez az ember, akinek haló porai a keresztény templom oltára alatt nyugszik, sohasem volt keresztény. Egy szegény zsidó szemüvegköszörűs volt Amszterdamban és a neve Baruch Spinoza. Maranósz menekült volt. Szüleit Spanyolországban a keresztény inkvizíció rákényszerítette, hogy szinleg fölvegyék a keresztetséget. De Spinoza szülei, csak úgy, mint a többi maranózik, titokban zsidók maradtak és az első kedvező alkalommal elmenekültek Spanyolország területéről; a barátságos, fölvilágosult Hollandia vendégszeretően nyitotta meg kapuit az inkvizíció elől menekülő maranószok előtt és Spinoza szülei a szabad országban újra és nyíltan zsidókká lettek. Baruch Spinoza. A legnagyobb nevek egyike, amelyet az emberiség ősidők óta fel tud mutatni. A modern filozófia apja; Goethe, Herder, Bismarck és minden modern nagy gondolkodó és a legnagyobb költők tanítómestere, az „Amor Dei“ nagy megérzője, a pantheizmus (a mai monizmus) atyja, a legnagyobb, a legszentebb életű, bánatos mosolyu és a mindenséget mosolyogva magábaölelő nagy lélek: egy szegény amszterdami zsidó szemüvegköszörűs. Az amszterdami zsidóság átok alá helyezte a filozófiai tanai miatt. Mosolyogva, szeretettel fogadta a kiközösítést és köszörsülte tovább a szemüvegeket.

Emiatt a kiközösítés miatt kellett keresztény templomban örök nyugovóra helyezni tetemét, de minden kiközösítés sem akadályozhatta meg abban ezt az inkvizíció elől menekült zsidót, hogy a lelke fölérzen minden zsidó fájdalomra és minden zsidó reményre. És amikor a Sabbalaj-Cövi messiás mozgalmá (a cionista mozgalom kores előfutárja) megindult, Spinoza, a nagy pantheista filozófus repesztve írta a reménykedő szavakat: „ha a zsidók tudnak majd egyet akarni, akkor még a napjainkban visszazserezhetik őseik országát és újra alapíthatják a zsidó államot“.

Baruch Spinoza, nagy, szent név nekünk, kulturzsidóknak, örömrünk és fájó büszkeségünk. Mert Spinoza neve is azok közé tartozik, akiket a világ soha sem fog megbocsájtani nekünk. Mózes, Spinoza, Marx, — honnan veszik ezek a zsidók a bátorságot, az erőt, hogy erkölcsi rendet, ethost adjanak a világnak? Pedig ez a négy zsidó azt csinálta. És ez a négy zsidó nélkül a világ erkölcsi képe, az emberiséget uraló mai magasabb eszmék nem születhettek volna meg, mert ők teremték ki magukból és az ő, világot és teremtést átölelő zsenijük képét hordja magán a mai emberiség. Spinoza 1677 február 21-én halt meg. (g. j.)

**Dr. Weizmann Chaim Newyorkban.** Newyorkból jelentik: Weizmann Chaim e hó 12-én az „Olympic“ hajón Newyorkba érkezett. Ezuttal az a feladata, hogy tárgyalásokat folytasson a nem cionistákkal a Jewish-Agency kibővítéséről. Együttal pedig elő kívánja segíteni azt a palesztinai beruházási részvénytársaságot, amelyet Marshall Felix Warburg, Bernhard Flexner és Herbert Lemay szervezték meg.

**Eltemették Pollák Salamont.** Pollák Salamont átadták az anyaföldnek. Örök nyugovóra helyezték a szászrégeni zsidó temetőben nagynevű apja, „ohelje“ mellé. Utolsó útja is különös volt s megérdemli, hogy feljegyezzessék. A teherautó, amelyen Kolozsvárról Szászrégenbe szállították Pollák Salamont földi maradványait, defektet kapott és csak szerdán, éjjel után érkezett a városba. Reggel nyolc órára állapították meg a temetést. Maga a hitközség rendkívüli ülésben foglalkozott a gyászszertel és elhatározta, hogy a temetés ideje alatt az összes zsidó üzletek zárva legyenek. Már megkezdődött volna a szertartás, amikor hírnök jött és táviratot mutatott fel a megboldogultnak Pécsen lakó fiától, Lengyel Béla gyárostól. Ő ugyanis hétfőn kapott sürgönyértesítést apja betegségéről és nyomban vasutra ült, azonban csak szerdán reggel érkezett Pestre és itt nem tudván idejekorán a vizumot megszerezni, utját nem a kolozsvári, hanem az aradi vonaton folytatta. Aradon értesült az Uj Keletről apja haláláról és arról, hogy Szászrégenben fogják eltemetni. Székelykocsárdról telegramot küldött Szászrégenbe, autóra ült és így sikerült még jelen lennie a végtisztességen. Szinte úgy látszott, mintha az autodefekt is azért történt volna, hogy a halott fia jelen lehessen a végső búcsúnál. Szászrégenben Freund Izrael főrabbi megható szavakkal parentálta el Pollák Sámuel, akinek nem adatott meg ugyan, hogy életében másik fiától is elbúcsúzzon, de megadott neki, hogy ez a fia is ott legyen akkor, amikor visszaadják a földnek azt, ami Pollák Sámuelben földi volt.

**Arab jeleintések a palesztinai alkotmányról.** A Jaffában megjelenő „Al Akbar“ című arab újság szerint Palesztina kormányzója legközelebb alkotmány-tervezetet fog nyilvánosságra hozni. E szerint a palesztinai lakosság törvényhozása testületet fog választani, amelynek élén minisztérium fog állani. A minisztérium minden intézkedéséért az elnök, — aki csak palesztinai állampolgár lehet — fog felelni. Később meg fogják állapítani azokat a határozatokat, amelyek szabályozni fogják az angol közigazgatás és a törvényhozó testületek közötti viszonyt. A törvényhozó testületbe való választásokat proporcionalis rendszer mellett végrehajtani.

**A Keren Kajemeth földeken csodálatra méltó embertípus: a chaluc építő Erec Jisraelt, támogassátok őket Nemzeti Alap földadományaitokkal.**

**Szokolow Pacelli nunciussal.** Berlinből jelentik: A cionista világszervezet executívéjének elnöke, Nachum Szokolow hosszas megbeszélést folytatott Pacelli nunciussal a Palesztina-helyzetről. Pacelli volt az, aki 1917-ben, amikor még Rómában a Vatikánban működött, tanácskozással folytatott Palesztina ügyében Szokolow-val, továbbá de Salis angol vatikáni követtel és Sir Mark Sykessel. E tárgyalások eredménye tudvalevőleg az akkor élő XIII. Benedek pápának egy kedvező nyilatkozata volt a cionizmusról. A Szokolow és Pacelli közötti tárgyalás Berlinben barátságos formák között történt. Szokolow jelentette a Palesztina-munka újabb fejlődését és vázolta a mai helyzetet. Biztosította a nunciust, hogy a cionista szervezet szilárd elhatározása a Rómában megkötött akkori jó viszonyt továbbra is istápolni.

**Eljegyzés.** Schönfeld Béni érmihályfalvai rabbi leányát, Etelkát eljegyezte Rosmann Salamon Careii-Mari. M. k. é. h.

**Budapest válogatott csapata Kolozsváron.** Megirtuk volt, hogy a kolozsvári Comitul Regional megbízásából Winkle István szövetségi bíró Budapestre utazott, hogy tárgyalásokat folytasson Budapest vezető köreivel egy Kolozsvár-Budapest válogatott mérkőzés megrendezése ügyében. A budapesti „Sporthírlap“ ma ideérkezett száma szerint Winkle — aki még nem tért haza — tárgyalásai a legnagyobb siker jegyében folytak le, amelynyiben sikerült megállapodnia a válogatott mérkőzés ügyében. A legkompetensebb körökkel egyezett meg abban, hogy a két város reprezentatívjei május 21-én találkoznak Kolozsváron. Az ígéretet már fix megkötésnek lehet tekinteni, melyhez csupán a Comitul Regional hozzájárulása és a beutazási engedély megszerzése szükséges. Ez minden kétséget kizáróan megtörténik s így nagyszerű sport attrakcióban lesz részünk. A revánsmérkőzés ügye is szóba került s valószínűleg a nyár végével, esetleg az ősz elején kerül erre sor.

**Templomi előadás Erec Jisraelről.** Szombat délután négy órakor mincha ima után a Poale Czedek templomban jiddis nyelven templomi előadást tart Moise Beinisch, a bukovinai zsidóság egyik ismert vezető egyénisége. Beinisch különösen a zsidóság vallásos rétegei előtt örvend nagy tiszteletnek és kolozsvári látogatása a zsidóság minden körében nagy érdeklődést kelt.

**A textiláru tolvaja.** Ma állott a törvény szék előtt Leibovits rovottmultu betörő, akit azzal vádolt az ügyészség, hogy Weisz Regina és Alter Jakab kolozsvári kereskedőktől nagyértékű textilárut lopott el. Többek között száznolcvan méter hosszú zefirt. A főtárgyaláson a tanúhíhallgatásokból bebizonyosodott, hogy Leibovits foglalkozásképpen úzi a betörést, amiért már többször büntetve is volt s épp ezért a büntetőtanács egyévi és kéthónapi börtönrre ítélte. Az elítelt felebbezett.

**Dr. Cseke Ernő ügyvéd volt az elfogott betörők orgazdája.** Az Uj Kelet adott hírt elsőnek arról, hogy a kolozsvári rendőrség néhány heti buzgó munka után kézrekerített egy hatalmas betörőbandát, mely amint a további vizsgálatok igazolták, végigfosztotta Erdély minden városát. Beszámoltunk arról, hogy az ügyben körülbelül 8 rovottmultu betörőt tartóztattak le, köztük Erős Sándor alias Samut, aki az egész bünszervezetet irányította. Az első letartóztatás híre a banda néhány tagja különböző városokba menekült, azonban Dragichi kapitány, a büntügyi osztály kintő főnöke néhány detektívvel néhány nap alatt összefogdosta őket. A kolozsvári rendőrség a tegnapi este letartóztatta dr. Cseke Ernő ügyvédet, mert a betörők egyrésze azt vallotta, hogy a lopott irógépeket nála értékesítették. Kihallgatása alkalmával az ügyvéd mindent tagadott, de később írásbeli nyilatkozatban bevallotta bűnrészességét. Az írásbeli nyilatkozat tétele után néhány percre azonban megbánta őszinteségét, felragadta az asztalon heverő papírt és szájába gyömöszölte azzal a céllal, hogy lenyeli. A detektívek azonban megakadályozták ebbeli szándékban és kivették szájából a félig összerágott papíroszt.

**Egy barlangkutató tragikus halála.** Collins, a világhírű barlangkutató az elmúlt hónap harmincadikán a Kentockyban lévő Cave City hegység egyik barlangját kutatta, amikor a barlang sziklái omladozni kezdtek. A tudós néhány lépést tett, menekülésközben azonban egy szikla jobb lábára esett oly szerencsétlenül, hogy lehetetlen volt kiséretének legnagyobb erőfeszítése mellett is kiszabadítani őt borzasztó helyzeéből. Collins tíz napon át feküdt ebben a helyzetben. Teljesen öntudatlan volt és jó étvágyal fogyasztotta a hozzájuttatott táplálékot. A tizennegyedik napon már meg sem lehetett közelíteni a tudóst, mert a szikla boltozatáról homok zuhant le nagy tömegekben. Collinst abban az esetben lehetett volna csak megmenteni, ha lábát tőből amputálták volna. Azonban az odahívott newyorki sebészek közül egyik sem vállalta a felelősséget az operációért. Mindig azt hitték ugyanis, hogy a sziklatömböt el lehet majd távolítani és a tudóst ép testtel lehet megmenteni. Collins megfulladt a barlangban. Holttestét a napokban sikerült kiásni. Az ásatási munkálatokat sokezeren nézték végig a környező dombokról.

**Egy gyermek, aki a cseberbe fulladt.** Megrendítő családi szerencsétlenség játszódott le múlt év augusztus 31-én Ötvös Lajos kolozsvári lakosnál. Ötvös szegény napszámos ember volt s így feleségének is kenyérkereset után kellett nézni, hogy a nagyszámu családot eltarthassák. A jelzett időben a szülők mind a ketten munkával voltak elfoglalva s így két éves kis leánykájuk minden vigyázat nélkül szaladgált az udvaron. Játás közben betévedt a kamrába is, ahol egy vízzel félig telt cseber állott. A gyermek kezében volt egy darab kenyér, amit játszadozása közben belejuttat a cseberbe. Utána akart nyulni, a cseber szélé azonban magas volt neki s ahogy ágaskodott, beleesett a cseberbe és belefulladt. Az ügyészség vádat emelt az anya ellen. A mai tárgyaláson Ötvös Lajosné elpanaszolta súlyos családi helyzetét s a bíróság látva, hogy e halálért csak a sors okozható, az asszonyt felmentette.

\* Alkalmunk volt meggyözdni, hogy az Au Printemps, volt Missir-áruház a nehéz pénzügyi viszonyok folytán árait annyira leszállította, hogy a hölgyközönség valósággal megrohanata az áruházat.

\* Dr. Radnay és Fényes Janka tánciskolájukat a Ref. Kollégium tornatermébe helyezték át (volt Farkas-utca 16., bejárat a templom melletti kiskapun). Március 2-ikán új baba-és felnőtt-kolon nyílik. Beiratkozni állandóan lehet lakásokon Tordai-ut 27. és esténként a táncteremben. Minden vasárnap délután 6-10 koszorutánc. \* Biztosítsuk életünket és vagyonunkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nál. Képviselő az ország minden helységében.

# ösét

előtt

hító körülményü  
 at kötelességből  
 yanis elő, hogy  
 gúl kellett őt

allgatni erre vo  
 Etelkát, azon  
 omástételt, hivát  
 rafusára, hogy a  
 allani.

tokat ismertette,  
 1896-ban itélték  
 sért, 1907-ben  
 közokirathamisi  
 an újból csalá-

kettős házasság  
 sértés vétségé  
 két évi és négy  
 er korona pénz-

lentette ezután,  
 olyólag már van  
 és összbüntetés  
 büntetést négy  
 e, majd elren-  
 rezését, miután  
 gálati fogsággal

yei

Stuttgartban  
 jét. Aschen-  
 an ismeretlen

élye

tésével

állapítani. A  
 egy monoklit  
 valószínűleg a  
 újabb vallo-  
 minék látszik,  
 azt vallotta,  
 apoziás meg-  
 körüli riatal-  
 a leánytól és  
 detektíveknek

ki minden  
 világosítást  
 alamber ki-

jelentkezett  
 nemrégiben  
 iszi, hogy ez  
 képezte.

atot intézett  
 táncosnőhöz,  
 a legjobb ba-  
 it arra kér,  
 alannul jöjjon

spártban

pártban a ve-  
 ialisták jobb-  
 zótt erős kép-  
 nines megelé-  
 l. Hibáztatják  
 atékosságait. A  
 élyben sok a  
 elyöt radikális  
 arcot élesíték  
 akar segéd-  
 ágban van a  
 adás fog be-

rdinand 34.  
 sze aban  
 tósro is

# KÖZGAZDASÁG

## Rendezni kell a vasárnapi munkaszünet kérdését

Ahány hatóság, annyiféle rendelkezés

(Cluj-Kolozsvár, február 20.) Az Uj Kelet tudósítójától. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara vasárnapi rendkívüli közgyűlésén az elnökség határozati javaslatot fog előterjeszteni a vasárnapi munkaszünet kérdésében. A határozati javaslat szerint szükségesnek tartja a kamara a vasárnapi munkaszünet törvényes és az egész országra szóló egységes rendezését. Munkaszünettel csak a vasárnapok, a függetlenségi ünnep (május 23.) és a hősök napja ünnepeltessék.

E kérdéssel kapcsolatosan az Uj Kelet is jelentette már, hogy a munkaügyi minisztérium elkészítette a Codul Muncii előtervezetét, amely foglalkozik az ipari és kereskedelmi munka vasárnapi és ünnepi szüneteltetésével. Az egységes rendezés ideje tényleg elérkezett, mert a különböző helyi hatóságok ezt a kérdést kényülkedvük szerint kezelik, mert az érvényben álló törvények és rendeletek önkényes megváltoztatásával a csatolt területeken mindenütt, a legteljesebb bizonytalanságot idézték elő.

Ezidőszereint a munkaszünetre vonatkozó intézkedés két részből áll: egyik rész a ma is érvényben álló 1891 évi XIII. t. cz. — amelyet Magyarországtól vettünk át, a másik része a két nemzeti ünnep munkaszünettel való megünnepelése, amint a kisebbségi államtitkár 1922 évi január 21-én kelt 17822 számú rendeletével írt elő. Ezzel szemben a helyzet az, hogy

¶ **Felemelik az olasz vasúti és távirati díjszabást.** Rómából jelentik: Az olasz kormány, az állami tisztviselők javadalmazásának feljavítása céljából felemeli a vasúti díjszabást, a távirati díjakat, valamint a dohánytermékek árát. Az áremelés alig 5—10 százalékos lesz a többletbevétel legfeljebb 6 millió lirára fog rugni, annyira, amennyire a tisztviselői fizetések emelkednek.

¶ **Kinevezték az Ursu-cég vagyonfelügyelőjét.** Jelentették már, hogy a kolozsvári Ursu-féle textilnagykereskedő-cég 13.500.000 lej passzívával kényszerregezési eljárás megindítását kérte a törvényszéknél. Az Ursu-cég vagyonfelügyelőjévé Laurentiu Decusara törvényszéki bíró dr. Runcán János ügyvéd, volt törvényszéki bírót nevezte ki.

¶ **A Fränkel ügyben hétfőre halasztották a döntést.** Gazdasági körökben feszült figyelemmel várták a Fränkel-ügyben a törvényszék döntését, vajjon elrendelike a csődeljárás megnyitását, holott sem a hitelezők, sem az adós nem kéri, a törvényszék hármass tanácsa azonban nem hozott még az ügyben határozatot, mert a döntést hétfőre halasztotta.

¶ **A Szatmári Hitelbank közgyűlése.** A Szatmári Hitelbank R. T. február 15-én tartotta meg ezévi rendes közgyűlését. A közgyűlésen 1013 részvény képviselőjében husz részvényes jelent meg. Hoóz Samu elnök nyitotta meg a közgyűlést, majd dr. Prinz Aladár felolvasta az igazgatóság jelentéseit. A számadásokból kitűnik, hogy a Hitelbank az egymillió alaptőkéje mellett bőséges tartalékokkal rendelkezik és a pénzügyi betétállománya meghaladja a tízmillió lejt. A berendezés leírása után 150 ezer lej tiszta nyereséggel zárult a múltévi üzletve. A közgyűlés az igazgatóság javaslatára tizenkét százalék osztalékot szavazott meg a részvényeseknek, majd elismeréssel vette tudomásul az igazgatóság múltévi munkásságát.

a vasárnapi munkaszünetet helyhatósági területenként különféleképpen tartják meg, sok helyen az 1910 évi regáti törvényt alkalmazzák, dacára annak, hogy egy törvényt megváltoztatni sem miniszteri, sem pedig helyhatósági rendelettel nem lehet. Ugyancsak hasonló a helyzet az ortodox ünnepekkel kapcsolatosan is, mert az ortodox ünnepeknek munkaszünettel való betartását gyakran igen sok vidéki hatóság elrendeli.

Az ország ipari- és kereskedelmi újjáépítése a legteljesebb és legodaadóbb munkát követeli meg minden egyes polgártól és a legkisebb bizonytalanság, a munkának legkisebb megszarása nemcsak az illető vállalatoknak, hanem az egész nemzetnek, az egész országnak károkat okoz. Az országnak jövője megkívánja a termelés belterjessé tételét, viszont ez csak úgy érhető el, ha minden téren jogbiztonság uralkodik, ha minden iparos és kereskedő tudja azt, mikor szabad dolgoznia és mikor kell ünnepelnie.

A kolozsvári kamarának álláspontja e tekintetben az, hogy minél kevesebb ünnep és minél több munka legyen. Szociális szempontból úgy a munkaadók, mint a munkások érdekében kívánatosnak tartja azonban azt, hogy időnként szabad idővel rendelkezzenek, ez azonban csak akkor lehet helyes, ha egységes, országos törvény szabályozza a munkaszünetet.

nak eredményét. A megüresedett igazgatósági helyekre dr. Weisz Sándor ügyvédet és Gaál Jenő mérnököt, a felügyelőbizottságba pedig Brockó Gyulát választották be egyhangulag.

¶ **Az aradi Victoria tőkeemelése.** Ismeretes, hogy az aradi Victoria takarékpénztár vasárnap tartott közgyűlésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 12 millióról 25 millió lejre emeli fel olyképpen, hogy 130.000 darab 100 lejes névértékű részvényt bocsájt ki. A közgyűlés felhatalmazása alapján a Victoria takarékpénztár igazgatósága felhívást bocsájtott ki, amely szerint minden részvényes egy régi részvény után egy új részvényt jegyezhet 120 lejes árban, 10.000 részvényt pedig új részvényesek között osztanak szét 160 lejes árfolyamon. Az elővételi- és részvényaláírási jog március 31-ig gyakorolható. A Victoria takarékpénztár részvényei iránt óriási érdeklődés nyilvánul meg és a régi részvénytulajdonosok előreláthatólag már az első napokban lejegyzik azt a kvantumot, ami régi részvényeik alapján megilleti őket, de érdeklődést tanúsítanak a részvények iránt olyanok is, aki tőkéjüket a jól kamatozó Victoria-részvényekbe akarják fektetni.

¶ **A Sváb Kereskedelmi és Iparbank közgyűlése.** A temesvári Sváb Kereskedelmi és Iparbank a napokban tartotta meg negyedik évi rendes közgyűlését. A közgyűlésen, amelyre számos temesvári és vidéki részvényes jelent meg, dr. Muth Gáspár a német-sváb népközösség elnöke elnökölt. Reiser Antal vezérigazgató felolvasta az intézet évi jelentését, amelyből kitűnik, hogy az intézet minden tekintetben örvedetesen fejlődött, mely fejlődést a betétállomány hatalmas szaporodása is igazolja. Az igazgatóság ajánlatára elhatározta a közgyűlés, hogy az elmúlt üzletve 15 százalékos osztalékot, vagyis netto hetvenöt lejt fizet részvényenként, az osztalékadó levonása nélkül. Ez a magas osztalék a részvényesek körében bizo-

nyára általános meglepedést fog kelteni. A lemondott felügyelőbizottság helyébe a közgyűlés a következőket választotta be: Martin Adám Temesvár, Buchmann Róbert Detta, Varga Antal Máriaöld, Geier János Temesvár, Keller István Orcifalva, Luckhau Mihály Guttenbrunn, Potenc Jakab Temesvár és Brück József Temesszécsény.

### A mai valutapiac

A mai napon tovább szilárdult a devizapiac. A kereslet minden devizára kiterjed. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 352—355, magyar korona 360—365, cseh korona 5-94—5-98, francia frank 10-50—10-60, svájci frank 38-60—38-80, dollár 199-50—200-50, angol font 952—957, olasz lira 8-20—8-25.

### Valutapiac február 20-án:

**Bukarest. Devizák:** Páris 1050-00, Berlin —, London 553-00, Newyork 199-50, Róma 820-00, Zürich 38-40, Bécs 27-90, Prága 592.

**Bukarest. Valuták:** Napoleon 750-00, márka 46-00, leva 133, török lira 102, font sterling 940, francia frank 10-65, svájci frank 38-00, olasz lira 825, drachma 320-00, dinár 320-00, dollár 198-00, lengyel márka 36-00, osztrák korona 28-50, magyar korona 26-00, cseh korona 570.

**Zürich. Nyitás—Zárlat:** Berlin 123-80—123-87, Amsterdam 208-65—208-65, Newyork 520-25—520-00, London 2480-00—2479-00, Páris 2720-00—2712-50, Milánó 2131-25—2130-00, Prága 1542-50—1542-50, Budapest 72-00—72-00, Belgrád 847-50—847-50, Bukarest 262-50—262-50, Varsó 100-00—100-00, Bécs 73-25—73-25.

**Párisi tőzsde:** Bukarest 970-00, Zürich 363-50.

Ha művészi kiviteitű fa-, vas- vagy réz-

## butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg a

**SZÉKELY ÉS RÉTI**

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butorterméit, asztalosok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerzethetik be

Biztosítsunk az

## „ORIENT“

Általános Biztosító R.-T.-nál



## TEÁSKANNON

„tartalomdus“

AZÉRT LEGOLCSÓBB ÉS EGYUTTALÁ  
LEGFINOMABB TEA HASZNÁLATBAN

Még csak rövid ideig  
**Végeladás! a raktáron levő órák és ékszerek Végeladás!**

minden elfogadható áron kiárusítottak.

Hatóságilag engedélyezve! **ŐSZI UTÓDA, WESZELÉNYI MIKLOS-UTCA 2/a sz.** Hatóságilag engedélyezve

**Nem jó anya** az, ki gyermeke testét ren **Höler hintőporral, cremmel, szappannal** óvja a kipállástól

**Tavaszi ruhák festése, tisztítása megkezdődött Czinknél, Cluj**

## SZINHÁZ

Magyar Szombat d. u. fél (Ujdonság rovat 75) Szombat este 6-k 7-edzer, p sorozat 76) Vasárnap d. e. fél let másor sorozat 77) Vasárnap d. u. fél helyarákkal

## MO

Select-moz és Pattachon, játésk, 6 felvonás komikusok: Patt

Uránia-moz cíós pr-mier. Bá 5 felvonásban a t ben a kiváló né de Voab.

Apolló-moz dalmas ököl. Sz ban. Főszerepbe pentier.

UJ!



## Gen

## áruház

Kész férfiruha angol és franc ságunk méret divatu öltönyö hárnemük mé ujdonságo

Cal. Reg. Fer Renner palotával

## Figyele

Könnýü kátrányo

„Solar-Ro

Telefon 59.2.

## SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

### Magyar Színház heti műsora

Szombat d. u. fél 4-kor: Nagyhercegnő és a pincér (Ujdonság 4 edszer. n éisékelt helyárákkal, sorozat 75)  
 Szombat este 8-kor: Fügefalavél (Operetteujdonság, 7-edszer, premiérehelyárákkal, bérlétszűnetben, sorozat 76)  
 Vasárnap d. e. fél 11-kor: A szocialis missió-egyesület műsoros matinéje. (Premiére-helyárákkal, sorozat 77)  
 Vasárnap d. u. fél 4-kor: Mágus Miska (Mésékelt helyárákkal, sorozat 78)

### MOZGÓK MŰSORA

**Select-mozgó.** Szombat, február 21. *Patt és Pattachon, mint csempészek.* Nevettető vigjátás, 6 felvonásban. Főszerepben az ismert dán komikusok: Patt és Pattachon.

**Uránia-mozgó** Szombat, febr. 21. Szenzációs premier. *Bányatűz.* Szenzációs megrázó dráma, 5 felvonásban a banyamunkások életéből. Főszerepben a kiváló népművészek: Liane Haid és Carl de Voght.

**Apollo-mozgó.** Szombat, február 21. *A diadalmas ököl.* Szerzációs dráma, 5 nagy felvonásban. Főszerepben a boxolás világbajnokai: Carpentier.

Uj! **Megnyilt a** Uj!

# Gentleman

**áruház**

Kész férfiruhák, felöltők. Nagy választék angol és francia szövetekben. Saját szabóságunk méret után készíti a legújabb divatu öltönyöket és felöltöket. Férfi fehérneműk méret után! Férfi divatekk-ujdonságok! Olcsó, szabott árak.

Cal. Reg. Ferdinand (Szép-utca sarok)  
 Renner palotával szemben. L. 3247

ארמ. כשר  
**csokoládé**

GRÜNWARD LÁZAR szatmári orth. főrabbi Ur felügyelete mellett és az ő hechsche jóvel ellátva, húsvéti csokoládé gyárását, a legkiálóbb minőségben megkezdettük — megrendelhető  
**Reiter Béla és Fia**  
 csokoládé és csokoládé gyárában — Satu-Maro  
 Sügöncim: Kaudifabrik.

ZIMMERESTARI  
 BUCURESTI  
 FESTÉKOSZTÁLYUNK KÜLÖNLEGESSÉGEI:

AUTÓ - ÉS KOCSILAKK-  
 CSÍSZOLÓ-ÉS DÍSZÍTŐLAKK  
 MINDENFÉLE LAKKFESTÉK A FA-ÉS  
 VASÍPAR RÉSZÉRE  
 ALKOHOL FESTÉKEK MINDEN  
 SZÍNBEN VALANENNYI IPAR RÉSZÉRE  
 ZIMMER EMAILZOMÁNE  
 MINDEN SZÍNBEN ÉS DOROZMAGYASÁGBAN  
 PADLÓLAKK MINDEN SZÍNBEN  
 HASZNÁLATRAKÉSZ OLAJ FESTÉK  
 MINDEN SZÍNBEN ÉS CSOMAGOLÁSBAN  
 MINDEN JOBB ÜZLETBEN KAPHATÓK

**Hirdessen az Uj Keletben!**

**Figyelem!** Iparosok, malomtulajdonosok, autógarazsok, petroleum-termékkereskedők stb. Engros eláruttás bel- és külföldre:

**Könnyű és nehéz benzín, petroleum, gázolaj (motorin), kátrányolaj, ásványolaj, tartánykocsikban és hordókban**

Kiánatra ajánlattal szolgál:

„Solar-Románá“ Soc. Anon. de Foraj si Industrie de Petrol — Ploesti

Telefon 592.

Strada Anast. Panu 6.

Táviratcim: „SALAROM“

## Nussbaum Testvérek

marosvásárhelyi rövid-, nürnbergi, diszmű- és játékaru nagykereskedés

### fióközlete Clujon

(Kolozsvárt). Calea Regele Ferdinand (volt Ferencz József-út) 40. szám)

# m e g n y í l t !

Eladás csak viszonteladóknak. Telefon 1085.

**Fehér hét!**

# SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességek  
 nagy áruházában

# Cluj

Cal. Regele Ferdinand 5

Telefon **4-79** Telefon

megkezdődött a

# fehér hét!

A legolcsóbban eladásra kerülnek:

# Fehér

selymek, crepe de chinnek, maroccaín, crepe sataín, flanellek és gyapju-szövetek, bélésárúk, függönyök, csipkeszövetek, vásznak, zsebkendők, harisnyák, stb.

I-a fehérnemű vászon	pr. mtr.	36-39-41
Duplaszéles divatszövet	pr. mtr.	91
Duplaszéles I-a eponge	„ „	88
Cosmanosi voile	„ „	42
1 kávé garnitura	pr. garn.	328
Gyermek zsebkendő	drb.	6
Frottier törülköző	„	71
Selyem maroccaín, minden színben	pr. mtr.	290-350
Crepe Lamé, ujdonság, alkalmi ruhákra	pr. mtr.	650

**Fehér hét!**

### APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3—, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej, állástkeresőknek 30% kedvezmény. **Apróhirdetések díja előre fizetendő**

**Orvosjelölt** — huszonhétéves — háasság céljából megismerkedne olyan jönevű és jómódu zsidó családdal intelligens, cinos leányával akinek hozzátartozói tanulmányainak befejezésében és existenciájának megalapozásában teljes segédkezet nyújtanak. Névvel, címmel ellátott — csakis romoly — válaszokat „Szigoru discretio” jelző alatt Rudolf Moese hirdetés: vállalat Cluj, Str. Regina Maria 87. továbbít. 8611

**Motorokat,** benzín, nyersolaj, szivógáz, 15 lóerőtől fölfelé, törött állapotban is keresek készpénz mellett vevőkre. Elias Győző, Timisoara, Radulescu 6.



Str. Julia Maniu 7.

**Hölgyek figyelmébe!** A modern módjában, tanbourir készítésű, kizárólag elvált nőknek ajánlott. L'Oreal-Henné minden színben kapható. Megrendelést várunk is eszközök. Vágtat haját kénytelen és ügyben veszek. — **Kissa Gyula Cluj** Str. Memorandului 10

**Motorok** Szivógáz 20—60 HP. Benzín 4, 5, 10, 16 HP. Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP. Diesel 40, 50 HP. Gőzgépek féistabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. Összes gépek gyárilag javítva azonnal szállíthatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

**Ol és vágott tüzfát** legolcsóbb napi árakon szállít Feuerstein, Hosszau. 26. Telefon 10-42. 8578

**Házvezetőnő** 30—50 év körüli, izraelita, vallásos öregebb urhoz, vidéki városba kerestetik. Ajánlatok „Házvezetőnő” jelíggel a kialóba kéretnek. 8586

**Eladó gépek.** 8 drb revolver falcserépprész, 3 drb. Duda- és falcserépprész, kézi és erőhajtásra. 3. számú Ganz-féle téglaprész, napi teljesítmény 10,000 drb. 1. számú téglaprész, hozzá cserépaautomata és 10,000 drb szarító keret. Kedvező fizetési feltételek mellett azonnal szállíthatók, Friedrich Testvérek Gépgyár, Timisoara. 1819

Transmissiót Martin-szerűen, csiszolva, különként 24 lej, gyűrűs csapágyakat, kuplungokat, fali-gyámokat stb. előnyösen szállít, kiváló minőségben Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara.

**Eladók vadonatúj,** nagyon szép háló, ebédő és konyhabutorok. Értekezni Malom-utca 10 alatt. 8597

**Kóser húsveit** pradalmbor, prima minőségű olasz rizing 1924 évi termés, 70 Hl. eladó hordó nélkül vasútállomás helyben. Cím a kiadóban. 8600

**Eladó jól bevezetett kóser** szalámigyár, főzõcentrum, hosszabb házbérszerződéssel. Lécai Béla, Dej. 8587

**Zsidó fiatalember** lakást kap Egyetem-u. 5. a. 8.

**Bőrszakmában** jártas idősebb bőrkereskedő segéd, ki a román nyelvet bírja, felvétetik. Deutsch A. & Fiai bőrkereskedése, Lugoj. 8608

F. hó 18-án este az aranyos gyéresi állomáson ellopták a készítményeket, talsz és teflinemmel, fehérneművel együtt Felkértem akik tudnak valamit a dolgokról, értesítsenek róla. Altmann Jakab, Maros-ludas.

**Zeiss Busch Rodenstock** szemüveg - különlegességek  
**KUN MÁTYÁS FIA**  
1876 óta fennálló üzletében, Cluj, Calea Victoriei No. 2.  
vosi rendelés, mint vagy választás szerint kapható

**Vesszünk** hetenként 4 vagon mangán- és kovácsdíszt 180 kg - ói felebb, „LXPRÉSS” Export Import osztálya, Timisoara, Belváros, v. Hunyadi-u. 8. Telefon 22-25

**Megérkezett a stettini hering!**  
1924-es fogású, egészen új áru, egész tonna és 500/600, fátónna 300 darabos, a mennyiség-garantiájuk. Ugyazint a gyönyörű paternoit és palesztinai és spanyol narancs és sircusa csitrom. **KATZ & BERNAT** céghez Cluj. Tel. 397. Míg a készlet tart, a legolcsóbb áron kapható

**Szállítunk és exportálunk**  
hízott sertéseket, fehér szalonnát, olvasztott házi zsírt, téli szalonnát, 10 vagon első angu lisztet, 50% finom, 50% főző, 12 vagon mállélatnak való aranykukoricát, 10 vagon zabot, 15 vagon elsőrangú hegyiszénát, 5 vagon szalmát, 20 vagon rézszaburgonyát. — **Elfogadunk**  
„Express” Bankház Export-Import Szállítási és Beraktározási osztálya  
Timisoara, Belváros, Hunyadi-utca 8.

**A LEGJOBBAK OTTOGAGEL TEASUTERENYEI**

**Használjunk kizárólag PLANTOL** Lloyd 3363  
legjobb növényzsírt, mert ez tisztá, egészséges és kiadós!  
מחיר 5 ש"ק ו 7 ש"ק áru  
Főtisztelő Fuchs Benjamin nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.  
Képviselő: **HIENZ VILMOS Cluj** Str. Julia Maniu 8. Telefon 1-18.

**TACAMUL**  
CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-utca) Telefon: 4-82.  
Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, disztárgyakat stb. Csak viszonteladóknek! **Ezüstöt** (törmeleket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanazon tanulólányok felvételnek

**liba**  
érkezik Lebovics Béla húscsarnokába, Cluj, Malom-utca 8. — Frissen sült libaszir és zsirnak való mindig kapható. 1 Rador 2422

**DEUTSCH és BRAUN**  
Telefon interurbán 278 Targul-Mures, textilárú nagykereskedés Telefon interurbán 273  
**szövőfonalállandóanraktáron**

**Vaskereskedők és gyárosok!** Legjobb, legolcsóbb bevásárlási forrás: rud-, beton- és fazonvas, mindennemű lemezek, fémek és félkész-gyártmányok, gáz- és forroszók, csavarárak (Brevillier & Urban) műszaki cikkek stb. stb. En-gres.  
**I. NACHT** Societate In nume colectiv  
Központ: **Bucuresti, Strada G. A. Rosetti No 7,**  
Fiókok: **CLUJ, Str. Memorandului 20. Telef. 6-53.**  
Arad, Braşov, Galaşl, Oradea-Mare, Timisoara, Wien, Paris. — Táviratcím: **METALNACHT.**

Telefon 12-29. „Bador” No 2398  
**BUZETZKÓ utóda**  
**F. Kuck**  
Cal. Reg. Ferdinand No 2.  
Szövet, vászon, fehérnemű, harisnya, flanel bélelésszövet és paplan nagyraktára.  
Elvállalunk mindennemű vas- és fémöntést. Speciális gyártmányaink: balanc, tizedes, hid- és vagon **mérlegek, mérlegsúlyok**  
Mérlegek javítása és hitelcsítése. Ajánlatot készítséggel szolgálgatunk. **Archimedes** Mérleggyár, Hef-fer & Co. CLUJ Strada General Poetas 19—21.

**Szerkesztőség kiad** hivalai és nyomda Cluj-Kolozsvár, St. Bar L. Pop. (Brassay-utca) Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 9 Zs. N. Sz. — 5  
A kéziratok kizárólag szerkesztőséghez kerülendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

1925 február 23 H

**Duca lem**  
A román politika van: Duca külügyministry kormányokban is előválságok, más kormányincidensekre, amelyek miniszter kiválasztás idejében mostani belsőban valami egész küdik meg. Mert a szeduca külügyministryamiért lemondott és bejelentette.  
Ez itt hadd szólj Duca külügyministryikai élet kulisszái milyeneket bizonyítottól mondottak el.  
Duca szegényebb miniszteri székét, mint esküjét letette. Duca anyagi áldozatokat h s példaképe volt valóban hazája iránti kával bizonyítja be. talán egyedül Duca amelyet a leghevesebbes reverenciával kezmetlen csoportja is. lenti, hogy a liberális lép ki, aki talán egyteni úgy a parlamentvéleménye előtt, min Aki miatt pedig mondtott: Vintila Brjenek bennünket az gadjuk ki csak azt a mai gazdasági hely Duca, aki a legjobb ki diplomata tetőtől nyugodt és előkelő: miniszterelnököt, hóból Vintila Bratianu elmebeteg.  
Ha valaki valam élet kulisszáit, s nel miniszterelnök meg Duca bejelentészükebb hívei körében tónak. Nem politika csupán szó, hanem tásról. Egész természetnye nem ismerhet házi orvosainak diagnénye csak annyit Bratianu Vintila a pénzügyi kormányzatörténet annak, amit azt tudjuk, hogy leguzsba az ország gazdaszántsándékos, mántellemé tesznek itt m rekvést. Erről mi itt nagyon sokat tudnának beszélni az országsekeltebb angol sajtóban szerepel Bratianyisége. A tengeren get út Románia közmeny, amely Bratian És mégis meglepális kormányának Meglepetésszerűen, tént. Ha várni lehet természetes lett volválik ki fivére korm S mi, kik sem diplomagyunk, megdöbbenek kellett történni diplomata is, vagy aki liberális: Duca lemondásával igazol